



Vlaanderen
is omgeving

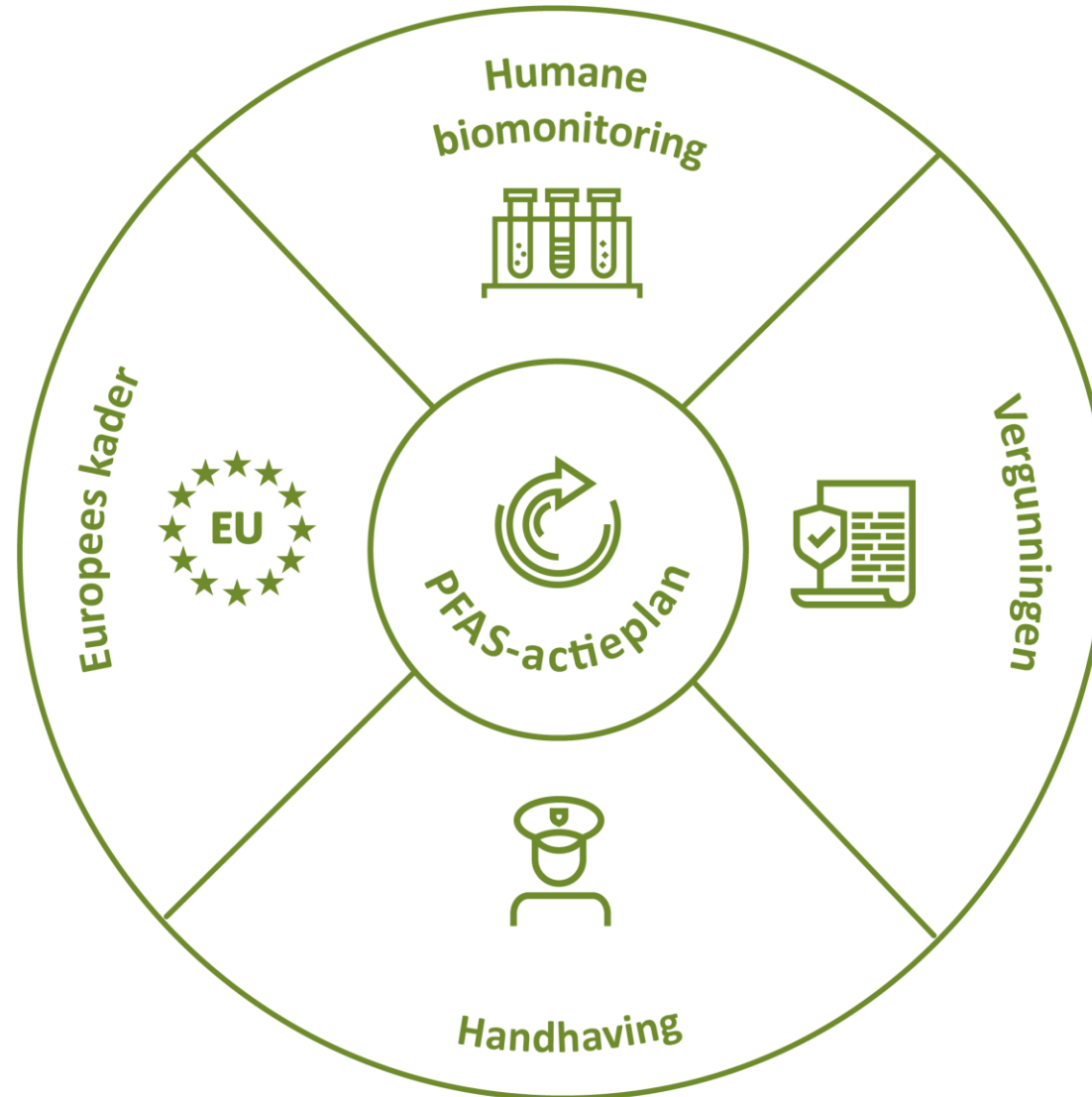
PFAS aankpakken

Opdrachten van het departement Omgeving
Hoorzitting, 29 juni 2021

DEPARTEMENT
OMGEVING



Overzicht opdrachten departement in relatie tot PFAS





Europees kader

Europees & internationaal kader

- ▶ Recent werd Europees PFAS-actieplan opgenomen in de **Europese Chemische Strategie**
 - In licht van de Europese Green Deal
 - België pleitte al langer (met andere lidstaten, ikv REACH-up) voor een Europees PFAS-actieplan (en zag dit liever nog ambitieuzer)
 - Nauw toezicht op tijdige en correcte uitvoering ervan (incl. aangekondigde PFAS-actieplan erin)
- ▶ **REACH-verordening** (Registration, Evaluation, Authorization and restriction of Chemicals)
 - Uitkijken naar het **aangekondigde voorstel van restrictie** ten aanzien van de stoffenfamilie **PFAS** (wellicht met uitzondering van 'essentieel gebruik'); ook rond brandblusschuim loopt een restrictievoorstel.
- ▶ Internationaal: **Verdrag van Stockholm** (2004, VN)
 - Doel: bescherming van mens en milieu door beperken van productie en gebruik van persistente organische verontreinigde stoffen (POP's)

VLAREM normen & BREF

- ▶ **Departement coördineert wetgevingstraject voor bepalingen van VLAREM II en III – relevant voor PFAS-PFOS:**
 - Milieukwaliteitsnormen voor **water**: Europese richtlijn – omzetting door VMM
 - Sectorale lozingsvoorwaarden **Textiel**: 2009 -> BBT-studie 2010 (geen verdere verstrenging)
 - **Lucht**: nog geen emissiegrenswaarden -> geen erkende meetmethode (onderzoek opgenomen als actie in actieplan PFAS)
 - VLAREM III volgt de beleidscyclus van de **Europese BREF's**
 - × Input naar Europees proces vanuit departement ism VITO en andere entiteiten
 - × Omzetting van BBT-conclusies naar VLAREM III
 - × **Afvalverwerkende bedrijven**: vanaf augustus 2022 meetverplichting voor PFOS en PFOA, indien het een relevante parameter is voor de installatie
 - × **Textiel**: werk aan splitview om bijkomende beperking ivm PFOS en POP's op te nemen (Najaar 2021) => splitview kan dan doorstromen naar VLAREM III
 - × **Waste Gas treatment in Chemical sector**: ijveren om gebruik van CMR stoffen in kaart te brengen en zoveel mogelijk te vervangen/beperken via Chemical management system => nog niet zeker dat in BREF weerhouden wordt

EMAS

(Eco-Management en Audit Schema)

- ▶ = een Europees ontwikkeld vrijwillig communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem
- ▶ Indien blijkt dat EMAS verplichtingen niet nageleefd worden, moet een schorsing of schrapping uit het EMAS register ingeleid worden door het departement
- ▶ Het bedrijf 3M te Zwijndrecht is [EMAS-geregistreerd](#) sinds 1 februari 2021
 - op basis van de actuele gekende toestand van de naleving van de milieuvoorschriften gesteund op informatie van de geaccrediteerde milieuverificateur, de handhavingsdata, gemeente Zwijndrecht en OVAM
 - door departement, met verplichting dat in milieuverklaring van juni 2021 uitgebreider wordt gecommuniceerd omtrent de bodemsanering



Humane Biomonitoring & onderzoek

IN RELATIE TOT PFAS

Vlaams humaan biomonitoring programma (VHBP): 20 jaar spiegel van Vlaamse bevolking

1^{ste} cyclus (2002-2006)

8 gebieden met
verschillende milieudruk



2^{de} cyclus (2007-2011)

Vlaamse referentiewaarden + aandachtsgebieden



3^{de} cyclus (2012-2015)



4^{de} cyclus (2016-2020)

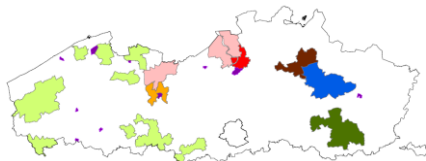
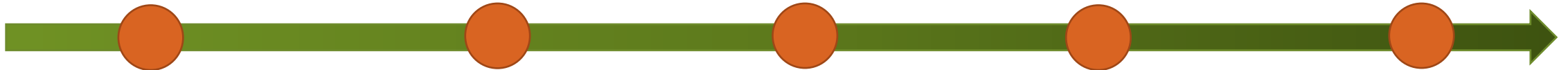
Vlaamse referentiewaarden
+ groepen met specifieke
kenmerken



5^e cyclus (vanaf 2022)

Fase 3

PFAS-actieplan



Menen



Genk



Gentse kanaalzone



groene ruimten



binnenhuis



eco voeding

Europese humane
biomonitoring



PARC
Preparation of a 7
year partnership on
the use of HBM in
chemical risk
Assessment
Horizon Europe

Humane biomonitoring “fase 2” in de omgeving van 3M

samen met AZG en op basis van fase 1 bloedanalyses door AZG



Blootstelling en impact van PFAS in de ruime omgeving van 3M op omwonenden



Bezorgdheden en expertise van lokale actoren worden van het begin meegenomen (onderzoeksvraag, onderzoeksgebied, doelgroep, rekrutering,..).



Onderzoeksgebied af te bakenen op basis van beschikbare (milieu)metingen, fase 1 bloedanalyses, modelleringen, kennis uit andere hotspots, lokale informatie,..



Doelgroep: keuze op basis van kenmerken die gevoeligheid aan blootstelling bepalen (zoals leeftijd, sociale achtergrond, locatie, ...).



Onderzoeksplan wordt uitgewerkt door VITO (coördinator Vlaamse HBM programma's) Timing en inhoud wordt afgestemd op bloedname 'fase 1' en op lopende milieumetingen



Meting van PFAS (PFOS, PFOA e.a.) in het bloed en van (merkers) voor gezondheidseffecten



Metingen in mogelijke bronnen van PFAS blootstelling bij een subset van deelnemers (o.m. bodem, (zelfgeteelde) voeding, drinkwater, huisstof)



Via **vragenlijsten** zal ook gepeild worden naar o.a. eetgewoonten en productengebruik om de waargenomen meetgehalten beter te begrijpen (waarom hebben sommigen hogere gehalten dan anderen).



DEPARTEMENT
OMGEVING



AGENTSCHAP
ZORG &
GEZONDHEID

Complementaire studies in opdracht van het departement

- ▶ **BFRISK**: onderzoek naar verspreiding en mogelijke gezondheidseffecten van gebromeerde en perfluorverbindingen in Vlaanderen - juni 2009
- ▶ **WHO Moedermelkcampagnes** naar persistente organische pollutanten (o.a. PFOS en PFOA) in 2006 en 2014 (in het kader van NEHAP)
- ▶ Uitwerken draaiboek om **POPs in moedermelk** te meten in landelijke gemeentes in O- en W- Vlaanderen en Vlaams-Brabant – januari 2011
- ▶ Proof of concept - meting van perfluoralkylstoffen (PFAS) in diverse **milieucompartimenten** om de belangrijkste blootstellingroutes te bepalen (departement omgeving + OVAM) – eind: april 2022
- ▶ Onderzoek naar het relatieve belang van **pre- en postnatale blootstelling** bij ontwikkelen van chronische aandoeningen – eind: juli 2021
- ▶ Ontwikkeling van **gezondheidsindicatoren** voor blootstelling aan hormoonverstorende stoffen in Vlaanderen en doorrekening van de maatschappelijke gezondheidskost – eind: maart 2022

Vito als onderzoekspartner voor omgevingsbeleid

- ▶ Referentietaken Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) voor Vlaamse overheid
- ▶ 5 jarige cyclus
 - Omgeving en gezondheid
 - × Technische ondersteuning op HBM, binnenmilieu
 - × Biobank
 - Referentielabo lucht en water:
 - × Kwaliteitsborging milieuanalyses via erkenning laboratoria
 - × Meetmethoden bepaling van PFAS in lucht en water
 - OVAM
 - × Wetenschappelijke ondersteuning bodemsaneringsbeleid, bodemnormering, risico's bodemverontreiniging, beleidsaanpak diffuse bodemverontreiniging en 'emerging contaminants'
 - Andere
 - × Kenniscentrum Best Beschikbare Technieken, wetenschappelijke ondersteuning waterbeleid, emissie-inventaris water



PFAS Actieplan

PFAS Actieplan

- ▶ **Milieu- en gezondheidsproblematiek voor PFAS in Vlaanderen: in kaart brengen bestaande beleid & leemtes**
- ▶ **Met oog op meer geïntegreerd en coherent beleid**
- ▶ **Actiegericht aan de slag**
- ▶ **Traject**
 - Start werkzaamheden (december 2018)
 - Actieplan aangenomen door Managementcomité beleidsdomein Omgeving (18 februari 2020)
 - Toegelicht op de [Webinar van de Mina-raad](#) (16 oktober 2020)
- ▶ **Versterkte aanpak PFAS Actieplan nodig**
 - Managementcomité vraagt versterking en uitbreiding van de acties (18 mei 2021)
 - Uitbreiding van acties tot actoren van buiten beleidsdomein Omgeving



Vergunningen

Vergunningverlening (1/2)

▶ Vlaamse projecten

- Vergunning verleend door minister (advies gewestelijke omgevingsvergunningencommissie (GOVC) en opmaak ontwerpbeslissing) of door gewestelijke omgevingsambtenaar

▶ Provinciale projecten

- Beslissing door deputatie
- Adviesvraag aan departement (subsidiariteit)

▶ Industriële installaties met mogelijke impact op het milieu (GPBV-bedrijven)

GPBV = Geïntegreerde Preventie en Bestrijding van Verontreiniging

- Departement
 - × Algemeen: zorgen dat vergunningsvoorwaarden in overeenstemming zijn met BBT-inzichten (resulteert indien nodig in aangescherpte bijzondere voorwaarden in de vergunning)
 - × speelt hiertoe belangrijke rol in de algemene evaluaties en stelt meerjarenprogramma op
 - × Vlaamse projecten: departement geeft advies aan GOVC; GOVC coördineert
 - × Provinciale projecten: departement geeft advies aan provinciale omgevingsvergunningencommissie; POVC coördineert

Vergunningverlening (2/2)

- ▶ **Projecten moeten voldoen aan Reach-verordening: verwijzing in Afdeling 4.1.11 titel II van VLAREM**
- ▶ **Projecten moeten voldoen aan alle sectorale regelgeving**
 - Behoudens uitzonderingen zoals boscompensatie, archeologienota,... is het niet aangewezen om deze sectorale bepalingen over te nemen in de vergunning. Dit geldt ook voor de regelgeving in functie van het grondverzet en bodemsanering.
- ▶ **Lozing van PFOS en derivaten**
 - Bedrijf moet over lozingsnorm in vergunning beschikken bij overschrijding van het indelingscriterium (= rapportagegrens 100 ng/l):
 - × sectorale voorwaarden (textiel: sector 44 en 47)
 - × bijzondere voorwaarde
 - Opmerking de meetmethode is als volgt gevalideerd: De PFOS-verbindingen kunnen bepaald worden vanaf een concentratie van 10 tot 20 ng/l in drink- en oppervlaktewater, maar slechts vanaf 100 ng/l voor afvalwater

Bedrijfssite 3M en omgeving – vergunningen

► 3M (provinciaal)

- Tussen 25 januari 2001 en 17 september 2020 werden door de deputatie van provincie Antwerpen **16 vergunningen verleend** aan 3M tot verandering en/of wijziging van de vergunningsvoorwaarden
- **Advies** door departement (gezien GPBV/SEVESO bedrijf)
- **Hervergunning & uitbreiding** 3M (februari 2020):
 - × De impact van PFOS wordt behandeld in de MER-screening waarover de deputatie een beslissing neemt – team MER niet betrokken
 - × Departement stelt bijzondere voorwaarden rond PFOS voor in haar advies -> opgenomen in vergunning

► Oosterweel (Vlaams)

- Gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar verleent aan BAM NV stedenbouwkundige vergunning voor infrastructuurwerken Linkeroever (15 december 2017)
- Minister verleent omgevingsvergunning voor infrastructuurwerken voor de Linkeroever aan Rinkonien
- ...

Beroepen inzake bodemsaneringsprojecten

- ▶ = Georganiseerd administratief beroep bij de Vlaamse Regering tegen welbepaalde beslissingen van de OVAM (Bodemdecreet van 27 oktober 2006)
- ▶ **Administratief beroep 3M** (art. 153)
 - Historische grondwaterverontreiniging met organofluorverbindingen
 - Onduidelijkheid over verleggen Palingbeek ikv Oosterweelverbinding
 - × 2^{de} gefaseerde bodemsaneringsproject te behandelen na werken aan Palingbeek ingediend bij OVAM voor 15 maart 2018 -> administratief beroep
 - × Nieuw beschrijvend bodemonderzoek uit te voeren met nieuwe risico-evaluatie: 2^{de} gefaseerd bodemsaneringsproject zal later ingediend worden -> akkoord OVAM
 - Beroepschrift van beroeper bij de Vlaamse Regering zonder voorwerp geworden (MB 25 januari 2021)



Handhaving

Handhaving in relatie tot PFAS (1/2)

- ▶ **Inspecties uitvoeren en (herstel)maatregelen nemen naar aanleiding van schendingen milieuregelgeving**
- ▶ **Bestuurlijke sanctionering door het opleggen van geldboetes**
- ▶ **Bijdragen aan de uitvoering van het PFAS-actieplan**
 - Actie 6: data verzamelen over PFAS in afvalwater
 - Actie 7: identificeren van bedrijven die als relevante puntbron van PFOS kunnen worden bemonsterd

Handhaving in relatie tot PFAS (2/2)

► Proactieve handhavingsinitiatieven in relatie tot PFOS

- vanaf 2006: **controle op de aanwezigheid van perfluortensiden (o.a. PFOS) in geloosd afvalwater en slib**
 - × 718 staalnames bij 180 bedrijven in meerdere sectoren in de periode 2007-2021
 - × bedrijven via aanmaningen aanzetten tot opname van lozingsvoorwaarden in de milieuvergunning

- 2011-2013: controle op de **afbouw van PFOS-houdend blusschuim**
 - × controles bij 31 bedrijven
 - × droeg bij aan de legale afvoer (= afvoer door 'erkende overbrengers voor gevaarlijke afvalstoffen' naar 'vergunde verwerkers van deze gevaarlijke afvalstoffen') van de voorraden PFOS-houdend blusschuim in Vlaanderen

Bedrijfssite 3M - toezicht op naleving

Vergunningsvoorwaarden voor activiteiten 3M

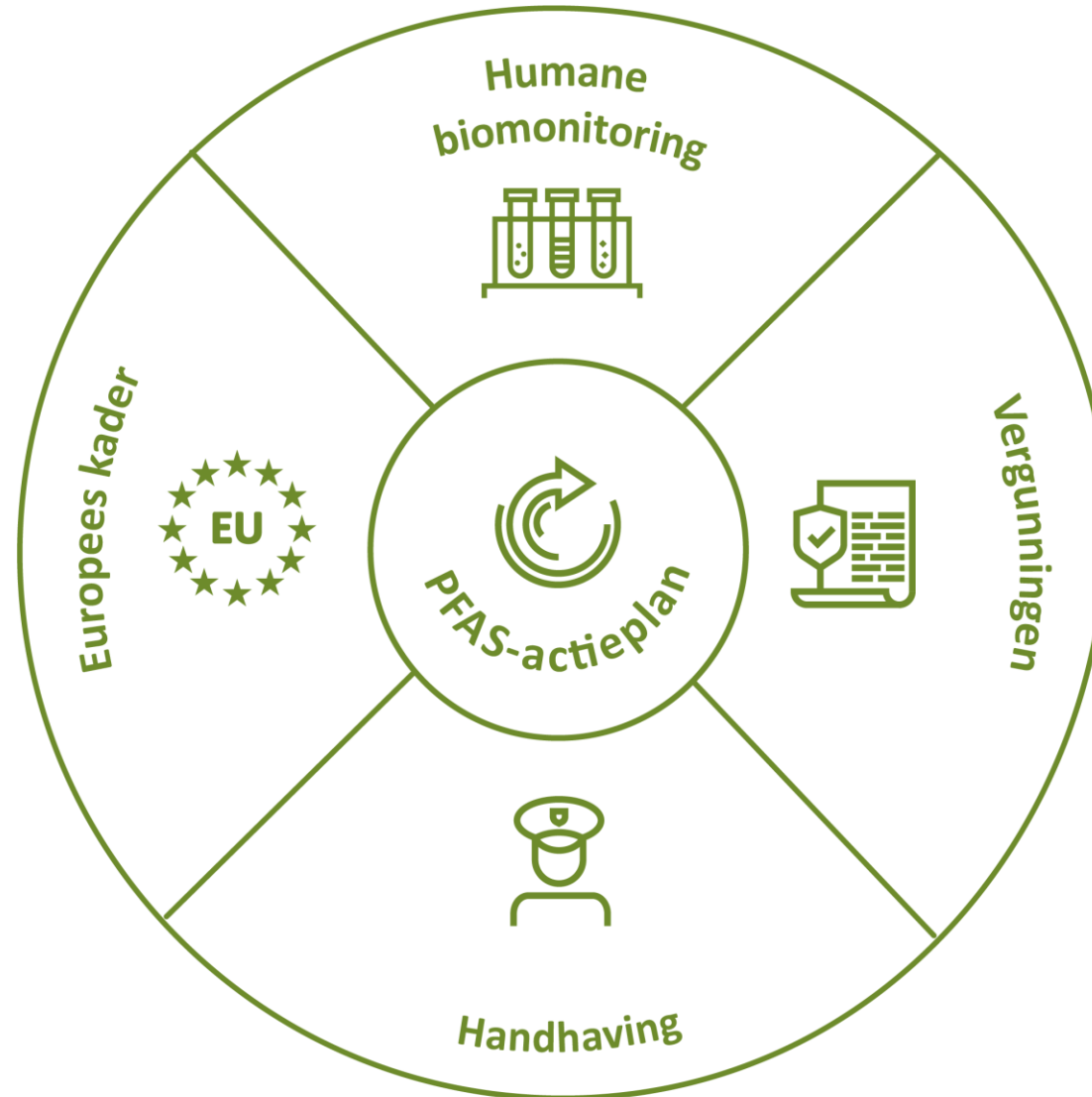
► Toezicht onder andere door:

- 181 controles sinds 2000
- 75 staalnames > waaronder 64 afvalwaterstalen > waaronder 31 controles op de lozing van perfluortensiden (o.a. PFOS) in de periode 2006-2020

Bedrijfssite 3M - handhavingstraject

- ▶ **2006-2007**: aanmaningen omwille van het lozen van met PFOS en PFOA verontreinigd afvalwater
- ▶ **2008**: lozingsnorm voor PFOS en PFOA wordt opgenomen in milieuvergunning + uitbreiding van waterzuivering van 3M met actiefkoolfilter
- ▶ **2014**: aanmaning omwille van niet melden van een overschrijding van de PFOS-norm binnen het zelfcontroleprogramma
- ▶ **2019**: proces-verbaal en aanmaning omwille van lozen van met PFOS verontreinigd hemelwater
- ▶ **2020**: reiniging van met PFOS verontreinigd hemelwater met actiefkoolfilter + betaling bestuurlijke boete 7.200 euro

Overzicht opdrachten departement in relatie tot PFAS





Vlaanderen
is omgeving

Dank

Met vragen kan u terecht op:
omgeving@vlaanderen.be

DEPARTEMENT
OMGEVING

